

(Kullervo 100 vuotta, 5. osa)

Kiurun Akulle mitali olympiaviestissä

Etelä-Karjalan parhaisiin hiihtäjiin sotavuosien jälkeen kuului Kannaksen kasvatti Aukusti (Aku) Kiuru (1922–2009). Hän nousi kansalliseen kärkeen edustaen Imatran Jyskettä ja Tainionkosken Urheilijoita.

Aku Kiuru hiihti Sankt Moritzissa 1948 olympiahopean Suomen viestijoukkueessa, samoin 1950 MM-hiihdoissa Rumfordissa Yhdysvalloissa. Oslon olympiakisoihin 1952 hän ei päässyt, mutta Falunin MM-hiihdoissa 1954 hän oli Suomen voittoisan viestijoukkueen aloittaja ja sai myös 15 kilometrillä pronssia.

Syksyllä 1954 Kiuru siirtyi Joutsenon Kullervoon. Hän oli jo 32-vuotias, moninkertainen Suomen mestari, mutta tähtäimessä olivat Cortinan olympiakisat 1956. Hän asui Joutsenossa ja oli töissä Hackmanilla. Aku Kiuru ja Paavo Korhonen harjoittelivat yhdessä sekä kesällä että talvella.

Talvella 1955 Kiuru pääsi kuntoon vasta loppupalvesta, mutta osoitti maaliskuun lopussa Holmenkollenin kisojen 15 kilometrillä kuuluvansa maailman parhaiden joukkoon. Hän tuli toiseksi, edelle ehti vain toinen Etelä-Karjalan maakunnan hiihtäjä, Arne Hiiva Lappeenrannan Hiihtäjistä. Norjan ja Ruotsin parhaat jäivät tuloslistassa kauemmas.

Kilpailun puolivälissä Kiuru oli vasta kuudes, mutta paransi vauhtiaan viimeisillä kilometreillä. Kuudenneksi jäänyt Norjan Hallgeir Brenden voitti olympiakullan seuraavana talvena.

Kiurun myötä Kullervo sai hyvä joukkueen 3x10 kilometrin viestiin 1955. Paavo Korhonen, Erkki Linnanmäki ja Aku Kiuru voittivat viestissä SVUL:n Etelä-Karjalan piirin mestaruuden Linnanmäki oli 23-vuotias rajakersantti, lähtöisin Alajärveltä Pohjanmaalta.

Viestinhiihdon SM-kilpailuissa Hyvinkäällä 1955 Kullervo tavoitteli hyvää sijoitusta samalla kolmikolla. Joutsenolaisten kilpailu kuitenkin päättyi jo avausosuudella, kun Korhonen joutui mukaan kymmenen miehen latukolariin. Paavon suksiside rikkoutui ja sauva katkesi, Kullervon lisäksi viisi muutakin joukkuetta joutui keskeyttämään.

Joutsenon Kullervon kyläosastojen välisessä hiihtokilpailussa kevättalvella 1955 voittaja ei ollut Holmenkollenin kakkonen Aku Kiuru eikä Paavo Korhonen, vaan nopeimman ajan hiihti Erkki Linnanmäki.

Olympiakatsastuksissa Puijolla tammikuussa 1956 Aku Kiuru oli 30 kilometrillä toinen. Se varmisti paikan olympiajoukkueeseen Italian Cortinaan.

Olympiakisojen ensimmäinen matka 30 kilometriä meni Akulla odotettua heikommin. Hän jäi 21. sijalle lähes kahdeksan minuuttia kultaa saaneelle Veikko Hakuliselle hävinneenä. Epäonnistuminen merkitsi sitä, että Aku ei päässyt hiihtämään Cortinassa muita henkilökohtaisia kilpailuja.

4x10 kilometrin viestiin Aku Kiuru kuitenkin otettiin aloitusosuudelle. Neuvostoliiton Feodor Terentjev, suomea puhunut itäkarjalainen, karkasi muilta heti alussa ja tuli vaihtoon ensimmäisenä. Kiuru piti Suomen kakkosena, mutta jäi Terentjevistä puolitoista minuuttia. Kiuru jätti kuitenkin taakseen Norjan Haakon Brusveenin, Italian Pompeo Fattorin, Ruotsin Lennart Larssonin ja muut.

Suomen seuraavilla osuuksilla hiihtivät Jorma Kortelainen, Arvo Viitanen ja Veikko Hakulinen. Neuvostoliitto voitti olympiakullan, suomalaiset saivat hopeaa. Pronssi meni Ruotsiin, ja Norja jäi

ilman viestimitalia. Aku Kiurusta tuli Joutsenon Kullervon ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa olympiakisojen mitaliurheilija.

Olympiakisojen jälkeen kotimaassa Puijolla Kiuru voitti 50 kilometriä. Ounasvaaran kisoissa Aku oli 50 kilometrillä viides. Puijon voitolla hän oli saavuttanut kolmannen kerran suurmestaruuden vaatimuksen. Suurmestaruus vaati kolmena vuotena mestaruuden saavuttamista, ja Kiuru oli ensimmäinen suomalaishihtäjä joka pääsi kolme kertaa suurmestaruudeksi.

Aku oli sanavalmis ja räväkkä urheilija. Keväällä 1956 hän päätti lopettaa kilpahiihdon, koska täyttäisi seuraavana vuonna jo 35 vuotta. ”Ruunien sarjassa en aio kilpailla”, lohkaisi Aku ikämiesten kilpailuihin viitaten.

Kiuru toimi myöhemmin hiihtovalmentajana sekä Karhun ja Järvisen suksitehtailla tuotekehittäjänä ja Peltosen tehtaalla tuotekehityspäällikkönä. Hän oli myös Hiihtoliiton palveluksessa maajoukkueiden huoltajana.

Aktiiviuransa jälkeen Kiuru sai julkisuutta siitä, että hän kertoi avoimesti suomalaisten kilpahiihtäjien käyttäneen 1950-luvulla pitkien matkojen kilpailuissa pervitiiniä (amfetamiinia), joka nykyisin on doping-säännöissä kielletty aine. Kiuru kuitenkin korosti, että tuolloin sen käyttö ei ollut kiellettyä ja muidenkin maiden hiihtäjät käyttivät.

Antti O. Arponen